

KLEOPÁTRA TÚJE

BALÁZS ATTILA

Igen, London meglehetősen nagy város — mondta valamikor a zseniális Aldous Huxley, és keresztbe tette a lábát. Fáradt volt, akárcsak a mi Csáth Gézánk, és nem akart több vitát. Se régi hagyományokról, se szép új világról. Megengedte magának, hogy ne vitatkozzék többé. Kinézett az ablakon,¹ merengőn elnézett az angolpázsitos, haragoszöld lankák felett: az érzékelés kapuja felé. Akárcsak D. H. Lawrence, ő is érezte a végtelent.

A végtelenben hideg, szürkés angol tenger csapkodott. Nem rejtett magában többé semmiféle kincses szigetet.² Aldous Huxley fáradtan lehunyta a szemét. Londont képzelte maga elé, aztán Egyiptomot. Akárcsak D. H. Lawrence, ő is zseni volt.

Az angol irodalom megismerésében egyaránt fontos helyet foglal el Lawrence és Huxley. Anglia és akár: Egyiptom.

Lawrence cinikus-romantikus erotomániás volt, Huxley pedig végül is: a fene tudja. Kitűnő író. Mindketten azok voltak.

Szép új világ.

De kinek érdemes a jelen *fergeteges* pillanatában távoli világ-irodalmakról értekezni? Kinek érdekes?

Valaki finoman megfogalmazta: mindez most éppen nem túlzot-tan érdekes, következésképp a művelődési cikkíró helyzete még reménytelenebb, mint volt. A művelődési cikkíró helyzete most teljesen reménytelen, hiába leste meg a szép új világról beszélő Huxley utolsó előtti önkéntelen lábmozdulatát. Hiába utazott el a szép új világról értekező Huxley utolsó előtti fáradt lábmozdulatának tágabb értelemben vett színhelyére. Se Huxleyt, se önmagát — már nem találta ott. Se itt, se ott. Nyilvánvalóan nincs szép új világ, Dover³ fehér szikláján túl sem. Innét sem.

Legfeljebb Orwell⁴ röhög, a markába. De nincs már erre felé igazi Állatfarm se.

Ebben a kis jegyzetben, mely egy angliai utazás apropóján született, Lawrence, Huxley, Orwell és Dover Henry Moore által kifáragott fehér sziklási szinte egységes vezényszóra rakják keresztbe lábaikat. Egy szocialista vizsgálódó fürkésző tekintete előtt. Welcome!

Tanuljunk nyelveket!

Good morning. I am Miss Brown!

You are Miss Brown?

Yes, I am. No, I am not. Ovde moramo da prekinemo njihov razgovor, da vam objasnimo izgovor. MISS BROWN.

Miss Brown is: persona non grata.

Miss Brown is persona grata.

Musculus „termo-cleido masteideus”. (?)⁵

Kleopátra tüje.

Mint egy tű a szalmakazalban. Pedig hatalmas kötü ez a Kleopátra tüje egy hatalmas városban, ahol még Henry Moore sem szoborinthatott nagyobbat. Úgy hozták az angolok valahonnan. Kilencven hajón. Valamikor, amikor még lehetett, talán Gulliver előtt. Megfoltozni Gulliver pantallóját. Egy valamiféle fragmentummal. Most a Temze partján mered az égnek a vérbeli tisztos angolok szemé láttára; „a Kleopátra tüje. Két imperialista oroszán őrzí. Az egyiknek tisztos oldalát valaha kilyukasztotta az angol impérium ellen irányuló, vaktában elszórt bomba, mert csak vaktában történhetett — ez a valamikori német bomba. Céltalanul robbant, mert a nagy oroszán úgyis bevarrja önmagát, legalábbis ideiglenes tartósággal. Örökké tartó fértelmes állati ordítással a saját musculus-termo izomzatát. A magyarországi útikalauzok szerint a Lánchíd „nyolc”⁶ imaginárius bejáratát és kijáratát őrző bestiák nem létező szemfényével. A magyar útikalauzokban valamiképp magyaroknak tudják ezeket az oroszánokat is, és néma ordításuk árnyékában gyülekszik néha okulásra és vigadásra a Szepsi Csombor-kör.

Lon-don-don.⁷

És rendületlenül közlekednek az emeletes, piros autóbuszok; a Trafalgaron Nelson szobra áll, a Piccadillyn Lawrence Erósza, az Erószon pedig egy oda telepedett galamb hirdeti — a fene tudja mit. Angol galamb. Angolul nézzük. Aztán repül egyet: a Kleopátra tujére.

A buszokat ír vagy néger és egyéb sofőrök vezetik, és Miss Brown

felsőhajt. Ma már megint tébolyultabb ez a közlekedés, mint tegnap volt, és valaha is vala.

A föld alatt a londoni metró nyomja maga előtt a levegőt, s néha fingik nágyokat, akár a Hyde Park csücskében gyülekező hordószónokok, míg valaki el nem köti a körforgás mindkét végét — *non disputa*. Nem Csáth — aki egyébként ámulattal nézne fel Kleopátra tujére —, hanem Füst Milán kergeti ábrándjait, a londoni ködben, és a nagy angol ópiumevő természetesen összekeveri Csáth Gézával. Mit neki füst!

YOU ARE MISS BROWN?

FUCK OFF, YOU IDIOT!

Merre van Európa?

Európa itt van.

Itt van: ANGLIA!

És a királynő magasba emeli csillogó tujét.

Az éj leple alatt — míg Aldous Huxley ideje megáll, és Soho zegzagos utcáin a förtelmes sohói púpos Púpos rohangál — a feketén dolgozó Gulliver tisztogatja a birodalom idejét. A Big Ben véletlenül letört imperialista időmutatóját sebtében az úgymond csupa vagina Kleopátra tujével, nagy, hieroglifás kötűjével helyettesíti, úgy lesz végül is kővé az idő. Sean O'Leary⁸ ír utcasöprögető csendes ámulatára. Sean O'Leary azonban bölcsen magába zárja a titkot — az ő ősei konok kitartásával. Mert hiszen: aki ír, az nem beszél.

És akkor lassan megint feljön a nap a westminsteri apátság mögül. Attól függ, hogy merről nézed, akárcsak Turner vásznait a Tate Galleryben. Azokat a vitorlavásznakat is Kleopátra tujével foltozták. Meg a Beatlesekét is.

Az örült akárki⁹ egy dombon áll, s egy oroszlánt lát a Trafalgar sarkán. Az oroszlán az arra vágató fehér ló hátára veti magát, körmeivel tépi a kiszolgáltatott húst. A ló mozdulata csupa visszaforduló rémület és vonaglás:

— What are you doing?!

Kleopátra varázslatos tujével talán még ez az angol klasszikus vázson is megvarrható, elendíízhető.

— Ugyan már, mit csinálsz? (Mí a fene?!)

— Csak egy pint Guinness-t kérek — habosan! Mert fáradt vagyok én is. Örült és szomjas, London pedig meglehetősen nagy város: MY DEAR SIR!¹⁰

FÜGGELÉK

- ¹ Amelyik egy kicsit piszkos volt.
- ² Huxley zsengekorában imádta R. L. Stevenson regényeit.
- ³ Dovernél kezdődik az egész világ angolszász világa.
- ⁴ Orwell itt csak futólag jelenik meg.
- ⁵ Ez csakugyan támadható pontja e jegyzetnek. Valami orvosi kifejezés lehet. Biztos valami izom. Meg hő.
- ⁶ A budapesti Lánchídnak — egyes szerzők szerint — még több immaginárius bejárata és kijárata van.
- ⁷ Ez egy régi ír nóta.
- ⁸ Lon-don-don.
- ⁹ Célzás egy valamikori Beatles-számra.
- ¹⁰ Az angol pint kb. 0,5 l, kedves uram!